

Inhoudstafel

Voorwoord met dankwoord auteur	V
Voorwoord promotor	IX
Beknopte inhoudstafel	XV
Bijkomende bibliografische afkortingen	XXIX

INLEIDEND DEEL 1

Hoofdstuk 1. Situering context en inhoud boekwerk	3
Hoofdstuk 2. Situering onderzoekscontext en -inhoud doctoraal proefschrift	6
Afdeling 1. Onderzoeksnoden	6
Afdeling 2. Onderzoekspremisse en -hypothese	10
Afdeling 3. Onderzoeksvragen	11
Afdeling 4. Onderzoeksmethode	13
Hoofdstuk 3. Korte inhoud drie delen	19
Hoofdstuk 4. Praktische leesinfo	20

DEEL I. BEGRIPPEN EIGENRICHTING EN ENAC 27

TITEL 1. Eigenrichting	30
Hoofdstuk 1. Begrip, definitie en opdeling eigenrichting	31
Afdeling 1. Begripsomschrijving eigenrichting	31
Afdeling 2. Definitie eigenrichting	33
§ 1. Halfruime definitie met dwang inclusief geoorloofde eigenrichting	33
§ 2. Private afdwinging <i>sensu lato</i> van een aanspraak	35
§ 3. Dwang op (lichaam of geest van) persoon of op vermogen	36
A. Inleiding: dwang als onderscheidend criterium	36
B. Invulling dwang in het privaatrecht	39
1. Dwang in de wilsgebrekenleer	39
2. Dwang bij agressieve handels- en marktpraktijken	48
3. Dwang bij natuurlijke verbintenis en onverschuldigde betaling	51
4. Algemeen rechtsbeginsel van verboden dwanguitvoering op de persoon	53
C. Invulling dwang in het strafrecht	55
1. Dwang als misdrijfbestanddeel bij afpersing	56
2. Dwang als autonoom delict bij bedreiging	57
D. Conclusie invulling dwang en gevolgen bij eigenrichting	57
1. Dwang en types dwang	57
2. (On)Rechtmatig karakter dwang	58
3. (On)Rechtmatige dwang bij (on)geoorloofde eigenrichting	62
Afdeling 3. Opdeling in strafrechtelijke en privaatrechtelijke eigenrichting	66
§ 1. Didactisch-pragmatisch onderscheid	66
A. Eigenrichting in het strafrecht	67
B. Eigenrichting in het privaatrecht	73
C. Geen strikt onderscheid	80
§ 2. Afpersing ter afdwinging vordering als grensgeval	83
A. Moreel element verschillend geïnterpreteerd bij (vermeend) ‘recht’ op voordeel	85
1. Geen afpersing bij rechtmatige vordering	88

2. Wel afpersing (want wel onrechtmatig voordeel) mogelijk bij rechtmatige vordering	93
B. Materieel element niet vervuld bij (louter) dreiging met gerecht	96
C. Implicaties cumulativiteit op invulling moreel en materieel bestanddeel bij rechtmatige vordering	102
1. Dreiging met gerechtelijke stappen (enkel) afpersing als meer beoogd dan recht op	102
2. Benadeling slachtoffer als criterium onrechtmatig voordeel	103
D. Conclusie afpersing bij rechtmatige vordering	107
Hoofdstuk 2. Legitimiteit eigenrichting	111
Afdeling 1. Legitimiteit eigenrichtingsverbod	111
§ 1. <i>Ratio</i> eigenrichtingsverbod in rechtsstaat	111
§ 2. Juridische grondslag eigenrichtingsverbod in algemeen rechtsbeginsel	120
A. Vaag algemeen rechtsbeginsel van verbod op eigenrichting	120
B. Uitgangspunt van ongeoorloofdheid eigenrichting	126
C. Verbod op (eigenmachtige) onrechtmatige dwang (ter uitvoering recht)	130
Afdeling 2. Legitimiteit eigenrichtingsmechanismen	132
§ 1. Maatschappelijke en juridische legitimiteit eigenrichting	132
A. Gebrek aan vertrouwen in het systeem	132
B. Juridisch-economische noodzaak als <i>ratio</i>	134
C. Conclusie wenselijkheid geoorloofde eigenrichtingsmechanismen	137
§ 2. Terminologische legitimiteit eigenrichting	140
A. Doctrinale discussie over <i>per se</i> ongeoorloofdheid eigenrichting	140
B. Insluiting geoorloofde eigenrichting in eigenrichtingsbegrip	142
Afdeling 3. Afbakening geoorloofde eigenrichting	150
§ 1. Definitie geoorloofde eigenrichting	150
§ 2. Vereisten geoorloofde eigenrichting	151
A. Twee cumulatieve vereisten	151
B. Impliciete kenmerken of (ook) vereisten	152
1. Eigenmachtig op eigen risico (rechterlijke controle <i>a posteriori</i>)	152
2. Subsidiariteit	154
3. Proportionaliteit	161
§ 3. Conclusie geoorloofde eigenrichting	164
TITEL 2. <i>Exceptio non adimpleti contractus</i>	165
Hoofdstuk 1. Begrip, definitie en afbakening enac	166
Afdeling 1. Begripsomschrijving enac	166
Afdeling 2. Definitie enac	171
Afdeling 3. Afbakening enac tegenover andere eigenmachtige opschortingsrechten	173
§ 1. Enac <i>vs.</i> <i>exceptio timoris</i> en <i>exceptio non rite adimpleti contractus</i>	173
A. <i>Exceptio timoris</i>	173
B. <i>Exceptio non rite adimpleti contractus</i>	173
§ 2. Enac <i>vs.</i> (autonoom) retentierecht	174
A. Nauwer én breder toepassingsgebied retentierecht	175
B. Rechtsgrond retentierecht	181
C. Zakelijk retentierecht en tegenwerpelijke enac	182
Hoofdstuk 2. Functies en kenmerken enac	187
Inleiding Finaliteit rechtsregel	187
Afdeling 1. Exceptie of verweermiddel met bewijslast	192
§ 1. Materieelrechtelijk verweer	192
§ 2. Bewijsimplicaties in rechte	196
A. <i>Excipiens</i> als verweerder-beweerder	196
1. Bepaalde bewijslastverdeling in wet opgenomen	196

2. Opschortingsrecht annex verweermiddel impliceert ook bewijsplicht	197
B. Cassatierechtspraak (vóór codificatie enac met bewijsregel)	202
1. Vaste cassatierechtspraak (vóór toepassing art. 5.239, § 1 BW)	202
2. ‘Afwijkende’ enac-rechtspraak (vóór toepassing art. 5.239, § 1 BW)	203
C. Verdeling bewijs(voerings)last	210
1. Impact onderscheid volledige niet-nakoming en gebrekkige nakoming	211
2. Impact moeilijk negatief bewijs (en bewijswaardering en bewijs-medewerking)	213
3. Stappenplan bewijs(voerings)last bij enac	219
Afdeling 2. Tijdelijk opschortingsrecht	221
§ 1. Opschortingsrecht	221
A. Recht op opschorting eigen nakoming	221
B. Begripsanalyse opschorting <i>vs.</i> schorsing	222
C. Schorsing van de opeisbaarheid	227
§ 2. Tijdelijk recht	228
A. Implicaties op toepassingsgebied enac	228
B. Link met definitief ontbindingsrecht in volgende fase	235
Afdeling 3. Buitengerechtelijk verbintenisrechtelijk sanctiemechanisme zonder ingebrekestelling	239
§ 1. Verbintenisrechtelijk sanctiemechanisme	239
A. Enac als sanctie	239
B. Enac als sanctie... zonder ingebrekestelling	243
1. Sanctie en ingebrekestelling en kennisgeving	243
2. Geen ingebrekestelling, <i>idealiter</i> wel onmiddellijke kennisgeving vereist	253
C. Enac bij toerekenbare niet-nakoming	272
1. Toerekenbare niet-nakoming <i>aka</i> opeisbare verbintenis die nog niet werd nagekomen	272
2. Relatief ernstige niet-nakoming <i>aka</i> proportionaliteitscriterium	277
§ 2. Buitengerechtelijk (eigenrichtings)mechanisme	286
Afdeling 4. Drukkingsmiddel en middel tot zekerheid	292
§ 1. Drukkingsmiddel	292
§ 2. Middel tot zekerheid	294
Afdeling 5. Suppletiefrechtelijke wettelijke bepaling	298

DEEL II.

GRONDSLAGEN ENAC

303

TITEL 1. Rechtshistorische grondslag – Analyse Romeins recht en laatmiddeleeuwse genese enac

306

Hoofdstuk 1. Sporen van het *enac*-idee in het klassieke Romeins recht

307

Afdeling 1. Geen *exceptio non adimpleti contractus* bij de oude Romeinen

307

§ 1. Geen enac *as such*

307

§ 2. Geen theorie wederkerig contract

309

§ 3. Wel algemener en specifiekere figuren

311

A. Bijzondere (opschortings)excepties

312

B. *Actio praescriptis verbis* bij synallagmatische afspraken

315

C. Voorwaardelijke veroordeling van verweerder bij nakoming door eiser

317

D. Goede trouw en *exceptio doli*

319

Afdeling 2. Romeins-verbintenissenrechtelijke context met opkomst *bona fides*

320

§ 1. Rechtshandelingen *stricti iuris* als formele (‘eenzijdige’) overeenkomsten

320

A. <i>Stipulatio</i>	320
B. Discussie over causaliteit bij <i>stipulatio</i>	324
1. (Expliciet) ‘Causale’ <i>stipulatio</i>	324
2. Impliciet ‘causale’ (beoordelingswijze) <i>stipulatio</i> via <i>exceptio doli</i>	328
§ 2. Rechtshandelingen <i>e bona fide</i> als consensuele (‘wederkerige’) contracten	329
A. <i>Ius gentium</i> introduceert <i>bona fides</i> met consensualisme en wederkerigheid	329
1. Ontstaan consensualisme en wederkerigheid	329
2. <i>Bona fides</i> als grondslag	333
B. <i>Ius civile</i> integreert <i>bona fides</i>	336
1. Acties van soepel recht opgenomen	336
2. Excepties bij acties van strikt recht toegestaan	337
i) <i>Exceptio pacti</i>	340
ii) <i>Exceptio doli</i>	341
Afdeling 3. (Samenhangloze) Enac via <i>bona fides</i> -beoordeling gehele partijrelatie	344
§ 1. Beoordelingsmaatstaf van de goede trouw	344
A. Volledige rechtsverhouding in ogenschouw	344
B. Voorbeelden: retentierecht en compensatie zelfs <i>ex dispari causa</i>	347
§ 2. Goede trouw als (onbestaande) samenhang	352
Hoofdstuk 2. Ontstaan enac vanaf late middeleeuwen uit rechtvaardigheidsoverweging en receptie Romeins recht	354
Afdeling 1. Vroege middeleeuwen	354
Afdeling 2. Latere middeleeuwen en nieuwe tijd	354
Hoofdstuk 3. Conclusie rechtshistorisch onderzoek enac	363
Afdeling 1. Context en voorlopers in Romeins recht	363
Afdeling 2. Ontstaan enac in late middeleeuwen	364
Afdeling 3. Door Romeins recht nieuwe visie op onze enac	365
TITEL 2. Wettelijke grondslag – Boek 5 BW en algemeen rechtsbeginsel gegrond op onderlinge afhankelijkheid	368
Hoofdstuk 1. Wettelijk verankerde enac in België na buurlanden	369
Afdeling 1. Belgisch recht	369
Afdeling 2. Frans recht	371
Afdeling 3. Luxemburgs recht	371
Afdeling 4. Duits recht	373
Afdeling 5. Nederlands recht	374
Hoofdstuk 2. Enac als evolutief algemeen rechtsbeginsel	376
Afdeling 1. Erkenning als algemeen rechtsbeginsel	376
Afdeling 2. Begrip algemeen rechtsbeginsel	384
§ 1. Noodzakelijk bestaan	384
§ 2. Begripsinvulling	388
§ 3. Bijzondere kenmerken	390
A. Geen bekendmaking	391
B. Jurisprudentiële rechtsvinding	394
C. Evolutief karakter	402
§ 4. Functies <i>ante</i> en <i>post</i> legem	405
§ 5. Plaats in de normenhiërarchie	409
A. Gebrek aan consensus over (grond)wettelijke waarde	409
B. Volwaardig (grond)wettelijke waarde	412
§ 6. Schending algemeen rechtsbeginsel als cassatiemiddel	423
A. Aanvaarding schending algemeen rechtsbeginsel als cassatiemiddel	423
B. Discussie over aanhalen wetsbepaling	429
Hoofdstuk 3. Conclusie codificering en kwalificatie algemeen rechtsbeginsel enac	438

TITEL 3. Conventionele grondslag – Enac-clausules	440
Hoofdstuk 1. Theoretische types enac-clausules	441
Afdeling 1. Bevestiging, uitbreiding, beperking	441
Afdeling 2. Contracten waarin enac-clausule wordt opgenomen	445
Hoofdstuk 2. Praktische verschijningsvormen enac-clausules	447
Afdeling 1. Inleidende kanttekening	447
Afdeling 2. Uitsluiting of toekenning opschortingsrecht	450
§ 1. Volledige uitsluiting opschortingsrecht	450
§ 2. Gedeeltelijke uitsluiting opschortingsrecht	454
§ 3. Volledige toekenning opschortingsrecht	461
§ 4. Gedeeltelijke toekenning opschortingsrecht	464
Afdeling 3. Clausulering toepassingsvoorwaarden opschortingsrecht	466
§ 1. Samenhang	466
A. Algemene uitbreiding of beperking samenhang	467
B. Limitatieve opsomming niet-nakomingen	469
C. Omschrijving op te schorten verbintenissen	471
§ 2. (Niet-)Toerekenbaarheid niet-nakoming	472
§ 3. Afwijken opeisbaarheidsvereiste met eventuele zekerheidstelling	475
§ 4. Goede trouw	480
A. Subjectieve goede trouw	481
B. Proportionaliteit of objectieve goede trouw	481
C. Ingebrekestelling of kennisgeving	483
Afdeling 4. Bepaling gevolgen opschortingsrecht	489
Afdeling 5. Andere clausules met impact op opschortingsrecht	491
§ 1. Prestatievolgorde	491
§ 2. Vervroegde opeisbaarheid	494
§ 3. Klachttermijnen en –formaliteiten	496
§ 4. Bevrijding	497
§ 5. Ontbindingsrecht	499
Afdeling 6. Combinatie met of voorlopen op ontbinding	500
Hoofdstuk 3. Geldigheid (naar dwingend recht)	503
Afdeling 1. Verbintenissenrecht	503
Afdeling 2. ‘Consumentenrecht’: Wetboek economisch recht (WER)	503
§ 1. Onrechtmatige bedingen b2c	504
§ 2. Onrechtmatige bedingen b2b	509
Afdeling 3. Energierecht	510
Afdeling 4. Bouwrecht: Woningbouwwet	511
Afdeling 5. Verzekeringsrecht: Wet betreffende verzekeringen en WAM	512
Afdeling 6. Arbeidsrecht	518
Afdeling 7. Tuchtrecht en deontologie vrije beroepsbeoefenaar	518
Hoofdstuk 4. Conclusie enac-clausules met redactionele tips	526
 DEEL III.	
TOEPASSING ENAC	529
 TITEL 1. Materieel toepassingsgebied – Samenhang en goede trouw	532
Hoofdstuk 1. Samenhang vereist voor enac	533
Afdeling 1. Inhoudelijke grondslag beperkt toepassingsgebied: wederkerige rechtsverhouding	533
Afdeling 2. Goede trouw beperkt toepassingsgebied	542
§ 1. Imperatieve tijdsbepalingen	543
§ 2. Verbintenissen tot niet-doen	546
§ 3. Grondrechten	547
A. Geen opschorting van grondrechten-verbintenis	547

1. Recht op menswaardig leven bij levering nutsvoorzieningen	548
i) Beperkingen aan enac door rechtsleer en rechtspraak	548
ii) Beperkingen aan enac door regionale wetgever	554
iii) Beperkingen aan enac door federale wetgever	564
iv) Uitsmijter: nuts-enac-verbod bijna in Luxemburgs art. 1134-3 CCL	565
2. Recht op onderwijs	567
B. Opschorting wegens niet-erkenning grondrechten	569
§ 4. Verbintenissen tegenover de overheid	572
Hoofdstuk 2. Wederkerig contract als enac-habitat	577
Afdeling 1. Enac en synallagma	577
Afdeling 2. Begrip en definitie wederkerige overeenkomst	586
§ 1. Begripsomschrijving	586
A. Wettelijke definities en terminologie van de meerzijdigheid	586
B. Preciseringen bij kwalificatie wederkerig contract	592
1. Contractszijde	592
2. Irrelevanties (aantal rechtssubjecten, aantal verbintenissen, voorwerp, uitvoering)	598
3. Fundamentele classificatie, maar (gevolgen) niet (altijd) dwingend	601
§ 2. Definitie en constitutieve (distinctieve) bestanddelen	605
Afdeling 3. Twee constitutieve kenmerken wederkerig contract	608
§ 1. Gemeenschappelijke oorsprong van de contractuele verbintenissen	608
§ 2. Meerzijdige én wederzijdse gebondenheid (<i>'réciprocité'</i>)	614
A. Tweezijdigheid en wederzijdsheid	614
1. Begripsomschrijvingen	614
2. Praktische preciseringen	618
B. Ook meer dan tweezijdigheid	623
1. Meerpartijencontracten met meer dan twee verbonden contractszijden	623
2. (Flexibele) Toepassing wederkerige regels	629
C. Wederzijdse meerzijdigheid die op moment toepassing regels bestaat	634
1. Bestaan van de wederzijdse meerzijdigheid voldoende (los van opeisbaarheid)	636
2. Moment van bestaan wederzijdse meerzijdigheid: statische visie verworpen	638
i) Statische visie hanteerde inconsequente uitsluiting wederkerige regels	641
ii) Statische visie argumenteert onterecht met contractuele aard en ontstaansmoment verbintenis aan tweede contractszijde	648
iii) Onvolmaakt wederkerig contract: tweede verbintenis wél contractueel van aard	649
iv) Onvolmaakt wederkerige overeenkomst: tweede verbintenis wél bij totstandkoming overeenkomst aanwezig	652
1° Voorwaardelijke en dus al bestaande verbintenis	653
1.1° Voorwaarde gelegen in gemaakte noodzakelijke kosten	653
1.2° Oorzaak van de vergoedingsverbintenis	657
1.3° Voorwerp van de vergoedingsverbintenis	658
2° Eventuele verbintenis inclusief effectieve en dus al bestaande verbintenis	664
2.1° Begrip eventueel recht	664
2.2° Illustratie eventueel eventueel recht: voorkooprecht	668
2.3° Illustratie eventueel eventueel recht: optierecht verhuurder	679

2.4° Eventuele (en dus beschermde) rechten van be- waarnemer, lasthebber en lener	680
2.5° Ontbrekende constitutieve elementen van de even- tuele verbintenissen	685
2.6° Conclusie bestaan wederzijdsheid bij onvolmaakt wederkerig contract	692
v) Onvolmaakt wederkerig contract: tweede verbintenis wél ‘afhankelijk’ van andere zijde	697
vi) (Onvolmaakt) Wederkerig contract	699
3. Moment van bestaan wederzijdse meerzijdigheid: dynamische visie aanvaard	701
i) Overeenkomst kan wederkerig (ge)worden (zijn)	701
ii) Moment toepassing wederkerige regels als dynamisch oor- deelspunt	703
iii) Wederkerige regels blijven toepasselijk na ‘verdwijnen’ we- derkerigheid	708
Hoofdstuk 3. Conclusie vereiste samenhang bij enac	712
Afdeling 1. Invulling samenhang als toepassingsvoorwaarde enac	712
Afdeling 2. Samenhang als eroderende toepassingsvoorwaarde enac?	715
TITEL 2. Temporeel toepassingsgebied – Opeisbaarheid	718
Inleidend hoofdstuk: Opeisbaarheid, afdwinging en de belangvereiste	719
Afdeling 1. Opeisbaarheid, wederkerigheid en enac	719
Afdeling 2. Opeisbaarheid en afdwinging	722
Hoofdstuk 1. Begrip opeisbare vordering	732
Afdeling 1. Opeisbaarheid	732
§ 1. Sleutelbegrip (versleuteld)	732
§ 2. Tweevoudige dimensie: <i>juridisch</i> verplicht om <i>nu</i> na te komen	738
A. Opeisbaarheid <i>sensu lato</i> en <i>sensu stricto</i>	738
B. Opeisbaarheid en (vervallen) opschortende tijdsbepaling	741
1. Gronden van verval opschortende tijdsbepaling	741
2. Onderscheid opeisbare en vervallen schuld	742
i) Opeisbaar maar niet vervallen	742
ii) Vervallen maar niet opeisbaar	743
C. Illustraties van invulling opeisbaarheid (in strikte zin)	746
1. Beslagrecht	746
i) Opeisbare schuldvordering vereist	746
ii) Uitzonderingen op opeisbaarheidsvereiste	747
iii) Grondslag uitzonderingen op opeisbaarheidsvereiste	751
2. Schuldvergelijking	755
3. Verjaring	760
§ 3. Begripsinvulling opeisbaarheid (ontsleuteld)	770
Afdeling 2. Opeisbaarheid en aanverwante eigenschappen verbintenis	771
§ 1. Opeisbaarheid <i>vs.</i> bestaan	771
A. Bestaan zonder opeisbaarheid	774
B. Bestaan zonder afdwingbaarheid	780
§ 2. Opeisbaarheid <i>vs.</i> zekerheid en liquiditeit	782
A. Zekerheid	783
B. Liquiditeit	785
§ 3. Opeisbaarheid <i>vs.</i> betaalbaarheid	791
Afdeling 3. Moment van opeisbaarheid	793
Afdeling 4. Opeisbaarheid, niet-nakoming en ingebrekestelling	799
§ 1. Opeisbaarheid onafhankelijk van ingebrekestelling	800
§ 2. Ingebrekestelling in stelling	808

Hoofdstuk 2. Opeisbaarheidsvereiste bij enac	817
Afdeling 1. Zekere, opeisbare, maar geen liquide vordering <i>excipiens</i> vereist	817
§ 1. Zekere en opeisbare vordering <i>excipiens</i>	817
§ 2. Geen liquide vordering <i>excipiens</i>	823
Afdeling 2. Gelijktijdige opeisbaarheid of latere opeisbaarheid eigen verbintenis maakt opschorting mogelijk	827
§ 1. 'Principe' van gelijktijdige uitvoering verbintenissen wederkerig contract niet op samenhang gegrond	827
A. Samenhang en 'principe' van gelijktijdige uitvoering (<i>i.e.</i> enac)	827
B. Onmiddellijke opeisbaarheid en (geen principe van) gelijktijdige opeisbaarheid	829
C. Gelijktijdige opeisbaarheid voor koper ook als <i>afwijking</i> op gemeen recht	833
1. Koper geniet (éénrichtings)voordeel van gelijktijdige opeisbaarheid	833
2. Verkoper geniet enkel voordeel van enac	834
3. Gelijktijdige opeisbaarheid voor koper niet op samenhang gegrond	835
4. Tegenvoordeel voor verkoper in gelijke plaats van opeisbaarheid	837
§ 2. Eerdere opeisbaarheid eigen verbintenis verhindert toepassing (reactieve) enac	840
A. Prestatievolgorde bepaalt recht op reactieve enac	840
B. Concrete toepassingen niet-gelijktijdige opeisbaarheid	844
Afdeling 3. Uitzonderingen op opeisbaarheidsvereiste	845
§ 1. (Nederlands) Opschortingsrecht zonder tegenvordering	845
§ 2. Opschortingsrecht zonder opeisbare tegenvordering	847
Hoofdstuk 3. Uitzondering <i>post</i> opeisbare vordering: onverjaarbare exceptie	848
Afdeling 1. Opschortingsbevoegdheid na verjaring vordering	848
§ 1. Opschortingsbevoegdheid blijft (soms) bestaan na verjaringstermijn	848
A. Adagium ' <i>Quae temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum</i> '	848
1. Begrip (nietigheids)adagium	848
2. Toepassingsvereisten onverjaarbare nietigheidsexceptie	852
3. Uitbreiding toepassingsgebied 'nietigheidsadagium'	855
i) Schuldvergelijking met verjaarde vordering	856
ii) Opschorting wegens verjaarde vordering	860
B. Overweging toepassing adagium ' <i>Quae temporalia...</i> ' bij enac	864
1. Argumenten <i>pro</i> onverjaarbaarheid enac	864
2. Toepassingsvereisten onverjaarbare enac	870
§ 2. Opschortingsbevoegdheid verdwijnt na vervaltermijn	876
A. Begrip vervaltermijn	876
B. Vrijwaringsvordering (gemene) koper voor verborgen gebreken	878
Afdeling 2. Conclusie enac <i>post</i> opeisbaarheid	886
Hoofdstuk 4. Uitzondering <i>ante</i> opeisbare vordering: <i>exceptio timoris</i>	887
Afdeling 1. Anticipatief en reactief opschortingsrecht	887
§ 1. <i>Exceptio timoris</i> in ons recht en andere rechtstelsels	887
§ 2. Verhouding met vervroegde opeisbaarheid	895
§ 3. Verhouding met vervroegde niet-nakoming	897
A. <i>Exceptio timoris</i> (of enac) en vervroegde niet-nakoming	897
B. Contractuele goede trouw creëert verwachting en dus verplichting	901
C. Enac en actuele niet-nakoming maken 'anticiperen' mogelijk	909
Afdeling 2. Anticipatief opschortingsrecht in art. 71 CISG	909
§ 1. Onbetwiste keuze analyse art. 71 CISG	909
A. Keuze voor analyse <i>exceptio timoris</i> in Weens Koopverdrag	910

B. Keuze voor jurisprudentiegebaseerde analyse art. 71 CISG	913
§ 2. Analyse regime art. 71 CISG	914
A. Toekomstige niet-nakoming	915
1. Na de contractsluiting blijkt uit bepaalde elementen dat tegenpartij niet zal nakomen	915
i) Toekomstige, maar ook actuele niet-nakoming	915
ii) Blijk of redelijke waarschijnlijkheid van niet-nakoming (na de contractsluiting)	919
a) It becomes apparent	919
b) Temporeel: becomes (apparent)	919
c) Inhoudelijk: (becomes) apparent	922
iii) Behalve bij voldoende zekerheidstelling	927
a) Mechanisme van zekerheidstelling	927
b) Voldoende zekerheid	930
c) Gesteld binnen een redelijke termijn	939
iv) Concrete indicies van toekomstige niet-nakoming	941
a) Wettelijke basis	941
b) Niet-nakoming al opeisbare verbintenissen uit het contract	944
c) Expliciete verklaring tegenpartij van toekomstige niet-nakoming	948
d) Feitelijke onmogelijkheid	950
v) Onvoldoende indicies van toekomstige niet-nakoming	951
2. Niet-nakoming van wezenlijk deel van de verplichtingen tegenpartij	953
i) Gradatie in wezenlijk karakter niet-nakoming	953
ii) Concrete invulling niet-nakoming wezenlijk deel verplichtingen	956
a) Niet-betaling koopprijs	956
b) Niet-conforme of niet-tijdige levering	962
c) Soms ook bij impliciete verbintenis of schadevergoedingsplicht	965
d) Impact niet-nakoming	966
3. Ook bij overmacht die uitvoering eigen prestatie tijdelijk onmogelijk maakt	696
4. Opschorting van eigen samenhangende verbintenis	970
i) Invulling samenhangvereiste	970
a) Argumenten pro aanvaarding ruime invulling samenhangvereiste	973
b) Aanvaarding ruimere invulling samenhangvereiste in de rechtspraak	973
c) Afwijzing ruimere invulling samenhangvereiste in de rechtspraak	975
ii) Opschorting proportionele verbintenis (indien mogelijk en redelijk)	979
iii) Niet enkel hoofdverbintenissen opschortbaar	983
iv) (Ultieme) Opschorting van al uitgevoerde verbintenis	985
B. Onrechtmatige opschorting	987
1. Onvoldoende bewijs van (toekomstige) wezenlijke tekortkoming	989
2. Excipiens veroorzaakte zelf niet-nakoming tegenpartij	990
3. Voorafbetalingsplichtige schuldenaar geen opschortingsrecht tijdens aanvullende betalingstermijn?	995
4. Laattijdige kennisgeving verweten niet-nakoming	997
5. Gebrek aan kennisgeving (voornemen tot) uitoefening opschortingsrecht	1002

i) Onvoldoende kennisgeving (niet of niet-tijdig gedaan)	1009
ii) Voldoende kennisgeving	1011
6. Uitoefening tijdens aan schuldenaar verleende aanvullende uitvoeringstermijn	1012
7. Niet-functionele uitoefening	1014
i) Uitoefening zonder drukkingsfunctie	1014
ii) Ontbindingsrecht <i>vs.</i> opschortingsrecht	1018
C. Kenmerken opschortingsrecht art. 71 CISG	1023
1. Tijdelijk karakter opschortingsrecht	1023
i) Beperkte duur opschortingsbevoegdheid	1023
ii) Begin en einde opschortings(bevoegdheid)	1025
iii) Bijzonderheden qua begin en einde opschortingsrecht	1026
a) Uitgevoerde verbintenis kan niet meer worden opgeschort	1026
b) Bevredigende nakoming door schuldenaar	1026
1° Nakoming door schuldenaar bij opeisbaarheid	1026
2° Nakoming door schuldenaar vóór opeisbaarheid	1027
3° Nakoming door schuldenaar na opeisbaarheid	1029
2. Opschortingsrecht art. 71 CISG is suppletief	1030
3. Artikel 71 CISG is (niet) ‘exclusief’	1033
4. Gevolgen rechtmatige opschorting en bewijslast	1034
i) Schorsing opeisbaarheid	1034
ii) <i>Excipiens</i> niet aansprakelijk voor impact op uitvoeringstermijn	1035
iii) Opschorting kan <i>de facto</i> wijziging contractsvoorwaarden impliceren	1037
iv) Schadevergoeding van schuldenaar	1038
v) Bewijslast	1039
Afdeling 3. Conclusie enac <i>ante</i> opeisbaarheid	1039
Hoofdstuk 5. Conclusie (niet-)vereiste opeisbaarheid bij enac	1042
Afdeling 1. Invulling opeisbaarheid als toepassingsvoorwaarde enac	1042
Afdeling 2. Opeisbaarheid als eroderende toepassingsvoorwaarde enac?	1044
 TITEL 3. Uitoefeningsvoorwaarde – Goede trouw	1046
Inleidend hoofdstuk: goede trouw en enac	1047
Hoofdstuk 1. Goede trouw als aanvullende en beperkende gedragsnorm	1050
Afdeling 1. <i>Bona fides</i>	1050
Afdeling 2. Driedelige functie goede trouw in het verbintenissenrecht	1051
§ 1. Interpretatieve functie	1052
§ 2. Aanvullende functie	1054
§ 3. Beperkende functie	1056
Afdeling 3. Tweeledige invulling: objectieve en subjectieve goede trouw	1058
Afdeling 4. Verbod op rechtsmisbruik	1061
§ 1. Algemeen verbod op rechtsmisbruik	1061
§ 2. Generiek criterium rechtsmisbruik	1065
§ 3. Bijzondere criteria rechtsmisbruik	1068
1. Belangeloze schadelijke rechtsuitoefening	1070
2. Meest nadelige rechtsuitoefening (gekozen door de rechthebbende uit voor hem even nuttige uitoefeningswijzen)	1071
3. Disproportionele rechtsuitoefening	1072
4. Doelafwendende rechtsuitoefening	1074
5. Conclusie rechtsmisbruikcriteria	1076
§ 4. Rechtsmisbruik en eigen niet-nakoming	1078
§ 5. Niet van openbare orde, ambtshalve opwerping binnen beschikkingsbe- ginsel	1079
§ 6. Sanctie op rechtsmisbruik	1080

Hoofdstuk 2. Goede trouw als normering uitoefening opschortingsrecht	1084
Afdeling 1. Goede trouw als uitoefeningsvoorwaarde en grondslag	1084
Afdeling 2. Subjectieve en objectieve goede trouw bij uitoefening enac	1086
§ 1. Subjectieve goede trouw	1086
§ 2. Objectieve goede trouw	1088
A. Algemeen	1088
B. Proportionaliteit	1089
§ 3. Elementen of omstandigheden ter beoordeling goede trouw enac	1089
A. Finaliteit enac	1090
B. Verhouding impact op contractzijden	1091
1. Relatieve ernst niet-nakoming conform finaliteit enac en omstan-	
digheden	1091
2. Redelijke evenredigheid qua (impact) niet-nakomingen	1094
C. Belang bij uitoefening enac	1102
D. Voorafgaand gedrag <i>excipiens</i>	1105
1. <i>Excipiens</i> voorafgaandelijk zelf in gebreke	1105
2. Kennisgevingsplicht <i>excipiens</i>	1110
Hoofdstuk 3. Conclusie vereiste goede trouw als uitoefeningsvoorwaarde enac	1112
Afdeling 1. Invulling goede trouw als uitoefeningsvoorwaarde enac	1112
Afdeling 2. Sanctie niet-naleving uitoefeningsvoorwaarde	1112
Afdeling 3. Goede trouw als overkoepelende toepassingsvoorwaarde enac?	1114
ONDERZOEKSCONCLUSIE	1117
TITEL 1. Onderzoekscontext en -premissen	1119
TITEL 2. Onderzoeksantwoorden	1121
Hoofdstuk 1. Onderzoeksantwoorden begrip eigenrichting en begrip enac	1122
Afdeling 1. Eigenrichting	1122
Afdeling 2. Enac	1225
Hoofdstuk 2. Onderzoeksantwoorden grondslag enac	1128
Hoofdstuk 3. Onderzoeksantwoorden toepassing enac	1130
Afdeling 1. Samenhang	1130
Afdeling 2. Opeisbaarheid	1133
Afdeling 3. Goede trouw	1136
TITEL 3. Succesvolle verificatie onderzoekshypothese	1138
BIBLIOGRAFIE	1141
TREFWOORDENREGISTER	1203